

Utrikesutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om samarbete avseende nukleär information

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om samarbete avseende nukleär information (RP 20/2024 rd): Ärendet har remitterats till utrikesutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- chef för den nationella säkerhetsmyndigheten Päivi Kaukoranta, utrikesministeriet
- ambassadråd Anna-Mari Wong-Hämäläinen, utrikesministeriet
- äldre regeringssekreterare Tuomas Hyvärinen, försvarsministeriet
- sektorchef, överstelöjtnant Mikko Westersund, Huvudstaben
- överinspektör Emmi Äijälä, skyddspolisen.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att riksdagen godkänner ett avtal mellan parterna i nordatlantiska fördraget om samarbete avseende nukleär information och att riksdagen antar en lag om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen.

Avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om samarbete avseende nukleär information och de administrativa arrangemangen för genomförande av avtalet bildar den avtalsram inom vilken Amerikas förenta stater, Natos medlemsstater och Natos militära och civila element utbyter sådan nukleär information som det har ansetts att främjandet av Natos gemensamma säkerhet och försvar och beredskapen inför hotet om eventuell användning av kärnvapen kräver. Avtalet om samarbete avseende nukleär information hör till de internationella fördrag som Finland vid avslutningssamtalen förband sig att tillträda inom ett år från det att nordatlantiska fördraget trätt i kraft för Finlands del.

Avtalet trädde i kraft internationellt den 12 mars 1965. För Finlands del träder avtalet i kraft den dag då Finland meddelar Amerikas förenta staters regering att Finland vill förbinda sig till bestämmelserna i avtalet. För att Amerikas förenta stater ska kunna tillämpa avtalet på Finland

Betänkande UtUB 3/2024 rd

krävs det dessutom att Amerikas förenta staters kongress godkänner tillämpningen i enlighet med Amerikas förenta staters kärnenergilag. Lagen om sättande i kraft av avtalet avses träda i kraft samtidigt som avtalet träder i kraft för Finlands del, vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av statsrådet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Syftet med avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om samarbete avseende nukleär information (nedan Atomalavtalet, Agreement between the Parties to the North Atlantic Treaty for Co-operation regarding Atomic information) är att skapa en ram där Förenta staterna och Natos medlemsländer och Natos militära och civila organ sinsemellan utbyter sådan nukleär information som har ansetts nödvändig för att främja Natos gemensamma försvar och säkerhet samt för beredskapen inför hotet om eventuell användning av kärnvapen.

I propositionen konstateras det att Finland har förbundit sig till Nordatlantiska fördraget och Natoalliansen både politiskt och militärt, och att Finland deltar i all verksamhet inom Nato, i beredning av politiken och beslutsfattandet, inklusive i planeringsgruppen för kärnvapenfrågor. Anslutningen till Atomalavtalet gör det möjligt för Finland att fullt ut delta i samarbetet med Nato och allierade. I och med Atomalavtalet kan Finland få nukleär information så att Finland bättre än hittills kan vara förberett på konsekvenserna av den användning av kärnvapen som eventuellt riktar sig mot Finland och på att skydda sig mot dem och begränsa dem. På motsvarande sätt förbinder sig Finland att lämna ut nukleär information till Nato och dess organisation och medlemsstater i den omfattning som anses behövlig.

I Atomalavtalet fastställs de regler enligt vilka Natos medlemsstater ska behandla säkerhetsklassificerad information som innehåller nukleär information. På Natos säkerhetsskyddsklassificerade handlingar, inklusive de handlingar och det informationsutbyte som omfattas av Atomalavtalet, tillämpas specialbestämmelsen om absolut sekretess enligt lagen om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet, och dessa handlingar är inte föremål för bedömning i enlighet med offentlighetslagens klausuler om skaderekvisit i fråga om sekretess. Natos säkerhetsskyddsklassificerade handlingar ska sålunda hemlighållas, om inte något annat följer av de överenskommelser eller regler som gäller dem. Utifrån Natos egna bestämmelser eller praxis är offentlighetsprincipen i princip inte tillämplig på Natos handlingar, och i fråga om Nato har det inte föreskrivits om en allmän principiell rätt att få information om organisationens handlingar.

Enligt propositionen erbjuder lagen om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet en lämplig rättslig ram för hanteringen i Finland av även sådan säkerhetsklassificerad information som utbyts inom Nato. Atomalavtalet förutsätter inte att lagen ändras.

Alla Natos nuvarande medlemsstater är parter i Natos avtal om informationssäkerhet och alla Natos nuvarande medlemsstater med undantag av Nordmakedonien är också parter i Atomalavtalet. De nordiska länderna har dessutom ingått ett generellt säkerhetsskyddsavtal om ömsesidigt skydd och utbyte av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige (FördrS 10—12/2013). De länder som utgör Finlands referensgrupp har således sinsemellan överensstämmande internationella förpliktelser.

Betänkande UtUB 3/2024 rd

Bestämmelser om informationssäkerhet för uppgifter avseende nukleär information ingår också i avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om informationssäkerhet och i säkerhetsbestämmelserna (RP 4/2023 rd—RSv 4/2023 rd). Avtalet om informationssäkerhet trädde i kraft för Finlands del den 23 augusti 2023.

I 4 § i lagen om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet finns bestämmelser om de myndigheter som ser till att de internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet uppfylls. Utrikesministeriet är Finlands nationella säkerhetsmyndighet (National Security Authority, NSA) vid uppfyllandet av internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet. Försvarsministeriet, Huvudstaben, Skyddspolisen och Transport- och kommunikationsverket är sådana utsedda säkerhetsmyndigheter (Designated Security Authority, DSA) som avses i internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet.

Enligt 4 § i kärnenergilagen (990/1987) är det förbjudet att till Finland införa kärnladdningar samt att här framställa, inneha och spränga sådana. Såsom det konstateras i propositionen gäller Atomavtalet inte införsel, framställning, innehav eller sprängning av kärnladdningar, och den information som utbyts inom ramen för avtalet ska inte betraktas som sådan information som omfattas av kärnmaterialtillsynen.

Enligt uppgift får Atomavtalet begränsade konsekvenser för de olika förvaltningsområdena, eftersom största delen av de ändringar i informationssystemen som beror på Natomedlemskapet, ibruktagandet av nya informationssystem och lokallösningarna samt ändringarna till följd av de auditeringar och utbildningar som dessa medför, genomförs i samband med genomförandet av Natos avtal om informationssäkerhet och Natos säkerhetsbestämmelser. Dessa konsekvenser har utretts i regeringens propositioner RP 315/2023 rd och RP 4/2023 rd.

Riksdagens rätt att få information

Utrikesutskottet lyfter fram och betonar propositionens skrivningar om tillgodoseendet av riksdagens rätt få information. Riksdagens rätt att få information och delta i Natoärenden tryggas med stöd av grundlagen och annan lagstiftning. Konstitutionen grundar sig på den i grundlagen föreskrivna principen för demokratin (2 § 1 mom.), enligt vilken riksdagen är det högsta statliga organet också i internationella frågor. Riksdagens påverkningsmöjligheter ska också tryggas på ett förutseende sätt.

I propositionen konstateras det att bestämmelserna om behandling av Natos säkerhetsskyddsklassificerade information också ska beaktas vid behandlingen av informationen i riksdagen. Detta innebär till exempel verksamhetsmodeller i enlighet med Natos säkerhetsbestämmelser (inklusive lokal-, person- och informationshanteringslösningar samt tekniska lösningar i anslutning till dem) och utfärdande av intyg om säkerhetsutredning av person i tillämpliga delar. Vidare konstateras det i propositionen att det i det nuvarande internationella samarbetet fästs stor vikt vid iakttagandet av förpliktelser som gäller informationssäkerhet, och att tillbörlig respekt för förpliktelserna är en central del av statens möjligheter att bedriva internationellt samarbete och få information av andra stater. Utskottet instämmer i denna bedömning och betonar samtidigt att det som sägs ovan inte får begränsa riksdagens rätt att få information i Natofrågor, inklusive det aktuella

Betänkande UtUB 3/2024 rd

samarbetet avseende nukleär information. Utskottet upprepar det som det framhävde redan vid behandlingen av Natos avtal om informationssäkerhet, alltså vikten av riksdagens rätt att få information i Natofrågor och att den säkerställs på alla nivåer av säkerhetsklassificeringen (UtUB 1/2023 rd — RP 4/2023 rd). Skrivningarna i propositionen om att riksdagens rätt att få information också gäller sekretessbelagda handlingar är viktiga (se RP 20/2024 rd, s. 14—15).

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker propositionen utan ändringar.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Utrikesutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner avtalet i proposition RP 20/2024 rd.

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 20/2024 rd utan ändringar.

Helsingfors 14.5.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Kimmo Kiljunen sd
vice ordförande Sofia Vikman saml
medlem Eva Biaudet sv
medlem Vilhelm Junnila saf
medlem Antti Kaikkonen cent
medlem Pia Kauma saml
medlem Jarmo Lindberg saml
medlem Antti Lindtman sd
medlem Veijo Niemi saf
medlem Annika Saarikko cent
medlem Jussi Saramo vänst
medlem Tytti Tuppurainen sd
medlem Ville Vähämäki saf
ersättare Sanna Antikainen saf.

Sekreterare var

utskottsråd Tiina Larvala.